

СЪЗДАВАНЕ НА МУЛТИМЕДИЕН ПРОДУКТ ПО ЛИТЕРАТУРА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ НА НАЦИОНАЛНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ В 7. КЛАС

Евелина Николаева Пиперова

СУ „Георги Бенковски“ – гр. Пазарджик

***Резюме:** В настоящата статия се разглежда резултатът от проведено изследване – използване на дигитални карти по литература в 6. клас за повишаване на резултатите на НВО по БЕЛ в 7. клас. Това е един опит да се докаже, че новото поколение ученици имат необходимост от дигитализация в образованието, която от своя страна води до повишаване на резултатите на изпити.*

***Ключови думи:** дигитализация, литература, образование, Интернет, резултати.*

CREATION OF A MULTIMEDIA PRODUCT IN LITERATURE AIMING THE INCREASE OF THE NATIONAL EXTERNAL ASSESSMENT'S RESULTS IN GRADE 7

Evelina Nikolaeva Piperova

***Summary:** the current article presents the results of a research conducted-using digital cards of literature in grade 6 in order to increase the results of Bulgarian language and literature at the end of grade 7. This is an attempt to prove that the new generation of students need digitization in education, which in turn leads better results in exams.*

***Keywords:** digitization, literature, education, Internet, results.*

Увод

„Всяка генерация счита, че идващата след нея ще срине света“ гласи един лист, написан на папирус още от времето на фараон Ехнатон. Но към днешна дата Египет все още съществува.

Всички ние, които сме в сферата на образованието, все по-често си задаваме някои фундаментални въпроси като:

- Как да се осъвремени преподаването на литература?
- Какво представлява новото поколение ученици ?
- Как да ги заинтригуваме и да задържим вниманието им?
- Трябва ли нещо да променим в методите си на образование ?

„Новото поколение“ е напълно подвластно на съвременните технологии. Компютърът е като член от семейството и децата прекарват най-много време с него. Учениците отделят все по-малко време за четене, все по-рядко влизат в библиотеки. С

напредването на технологиите и гиганта Интернет, все по-трудно е за учителя да поднесе учебното съдържание по интригуващ, достъпен и „модерен“ начин.

1. Психолого-педагогическа характеристика на учениците

Разделянето на поколенията се свързва предимно със САЩ, а критерият е времето, в което са родени и живеят определена група хора. Те имат сходни културни потребности, ценностна система и предпочитания. В книгата си „Поколенията“ от 1991 г. авторите Нийл Хау и Уилям Щраус посочват следната класификация, според която родените след 2000 година са т. нар. ново тихо поколение или поколение Z. То се среща в литературата и под други наименования като „децата на хилядолетието“, „дигитално поколение“, „дигитални туземци“, „различните“ и др.

В културно-исторически и социален контекст родените в този период живеят във време на интензивни глобални промени в резултат на това те са по-зрели за годините си, по-прагматични и по-издръжливи. Фокусирани са върху бъдещето, но едновременно с това са реалисти и прагматици. Те познават от първо лице какви са последствията от епидемии, международни конфликти и тероризъм, защото ги преживяват (Greelane, 2020).

Сред потребностите и интересите им са Интернет, социални мрежи, смартфони, компютри, иновации и приоритетна дигитализация на всичко познато.

В ценностната им система намират място разнообразие, креативност, прагматичност, технологии, иновации и др.

Технологичният свят за Z поколението е нещо нормално и необходимо за водене на пълноценен живот. Дигиталното е нормално, предпочитат писането в социални мрежи вместо разговор по телефона. Приемат за даденост компютрите, мобилните телефони и WEB, сякаш винаги ги е имало. Ежедневието, комуникацията, социализацията дори им е във виртуалния свят чрез приложения, игри и т.н.

2. Необходимостта от създаване на мултимедиен продукт в образованието – дигитални карти по литература за 6. клас

С напредването на технологиите се наблюдава спад на интереса към традиционните методи на преподаване, които не са актуални и привлекателни за новото поколение ученици. За да се задоволят техните образователни потребности, е необходимо осъвременяване на начините на преподаването. Интернет предоставя достъп до всякаква информация, но представена като статия, презентация или електронен вариант на учебник.

Ефективният учител търси връзки между традицията и иновацията, между добре познатото старо и необходимостта от нещо ново в образованието.

Още в детската градина информацията е поднесена под игрова форма и това е доказано работещо за нейното устойчиво възприятие. В начален етап на образованието в някои предмети тази тенденция се запазва. Но в прогимназиален етап това е преустановено или се случва много рядко. Учениците в 5., 6. и 7. клас са силно мотивирани да участват в състезателни игри помежду си по различни учебни предмети.

Сред най-предпочитаните образователни игри са т.нар. куизове, които намират своето място и в игрите, специалните програми за телефони и съдържат конкретни образователни цели.

Създаването на дигитални карти обединява гореизложеното и задоволява потребностите на Z поколението.

В интервю за Economic.bg с Иван Господинов (2020), един от основателите на „Образование без раници“, защитава тезата, че мястото на технологиите в образованието трябва да е в полза на учителя. Преподавателят заявява, че технологиите не са ефективни, когато не се прилагат както трябва или не се комбинират правилно. Създаването на дигитален продукт, съдържащ необходимата информация от учебното съдържание ще допринесе за увеличаване на интереса по предмета и устойчиво задържане на вниманието. Старото и консервативно се променя към новото и дигитално, което отговаря на очакванията на Z поколението.

3.Метод на изследването

3.1.Предмет

Предмет на изследването е влиянието на мултимедиен продукт, създаден от ученици, за повишаване нивото на знания в обучението по български език и литература във връзка с подготовката за национално външно оценяване по предмета.

3.2. Обект

Обект на изследването са учебно – познавателната дейност, дигиталните и творчески умения на учениците при обобщаване на изученото по литература в 6. клас, което е част от учебното съдържание в изпитния вариант на национално външно оценяване в 7. клас.

3.3. Цел

Целта на изследването е да се създаде и апробира в практиката дигитален методичен вариант на основата на игрови модел за повишаване на резултатите на НВО в 7. клас.

3.4 Хипотеза

Използването на мултимедиен продукт и игрови метод в обучението по български език и литература ще доведе до повишаване качеството на образование и актуализирането на придобитите знания в следващата учебна година.

4. Организацията на изследването

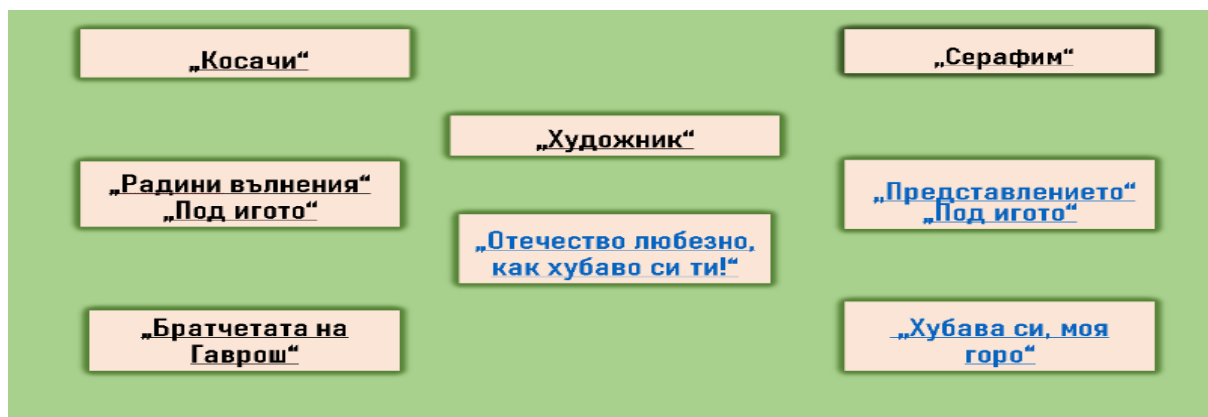
4.1.Предварителна подготовка:

- селектиране на учебното съдържание, заложено в учебната програма по литература за 6. клас. Избрани са само произведенията на български автори, които са част от изпитния вариант, общо осем – „Хубава си, моя горо“ (Любен Каравелов) , „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ (Иван Вазов) , „Косачи“ (Елин Пелин) , „Художник“ (Веселин Ханчев) , из „Под игото“ : „Представлението“ (Иван Вазов) , из „Под игото“ : „Радина вълнения“ (Иван Вазов) , „Братчетата на Гаврош“ (Христо Смирненски) и „Серафим“ (Йордан Йовков). (МОН 2016) .

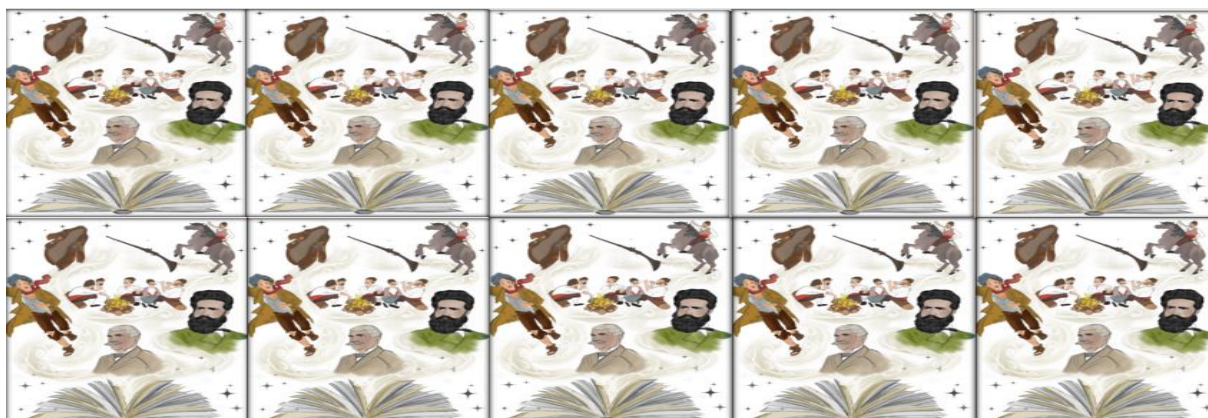
- сформиране на екипи – класът се състои от двадесет и четирима ученици. Те са разпределени в осем екипа поравно. В един от тях е включен ученикът със специални образователни потребности, който работи с ресурсен учител. На произволен принцип всеки отговорник на екип получава заглавие на произведение, по което да формулират общо 10 въпроса. При възникване на затруднения на учениците е разрешено да добавят въпроси от учебник/помагало по литература.

• създаване на дигитални карти – авторски дизайн на графичен таблет на гърба за всяка карта и на съдържанието върху лицевата част – оформяне на въпрос и отговор.

За мултимедийния продукт е създадена презентация на Power Point. Водещият слайд (home) включва осемте произведения.

Учениците избират едно заглавие и чрез хипервръзка се зарежда слайдът, в който са въпросите към него.

Посочват карта, тя се „отваря“ и се вижда въпросът.

Ученикът отговоря устно и след това на картата се визуализира примерен отговор на въпроса, който служи за проверка.

Три от произведенията, включени във водещия слайд, са оцветени в друг цвят. На тях всеки ученик отговоря индивидуално върху работен лист.

Работен лист

Име и фамилия.....

„Серафим“

№	Отговор	Да / не
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

Нивото на моите знания е: 0-3 >задоволително ; 4-7 > добре; 8-10 > много добре

Точки	Оценка
25-30	Отличен 6
20-24	Много добър 5
15-19	Добър 4
10-14	Среден 3
0-9	Слаб 2

Таблицата е аналогична за „Под игото“: „Представлението“ и „Хубава си, моя гора“. Всеки ученик отговаря писмено на прочетените от учителя въпроси. След последния въпрос върху произведението, ученикът преброява верните си отговори и си поставя точки. Така получава като резултат – задоволително, добре или много добре. Накрая се самооценява, като преброи верните си отговори от трите произведения и постави оценка по предложената скала. По този начин ученикът, респективно и учителят, има поглед относно знанията на ученика по конкретно произведение и общо за три от тях. Това улеснява по-нататъшната подготовка за НВО, като посочва кои произведения затрудняват класа и кои – не.

4.2. Основен етап

Провеждане на изследването и диагностика. Сравняване на постигнати резултати на пробен изпит по формата на НВО и същинския изпит между отделни паралелки.

4.3. Заключителен етап

Съдържа анализ на резултатите от експерименталното изследване и изводи.

Изследването се проведе със 73-ма ученици, от които трима със СОП, един от които на индивидуална учебна програма.

Автори на дигиталните карти са учениците от 7. ^в клас. През учебната 2020/2021г. те участваха в клуб „Дигитална креативност“, по време на който се реализираха съвместни дейности между техните учители по информационни технологии и български език и литература. Придобитите нови дигитални умения дадоха самочувствие и увереност на учениците и ги мотивираха да създадат дигитален продукт по БЕЛ. При проведена предварителна анкета тогавашните шестокласници се аргументираха, като изтъкнаха предимствата на дигитални карти по литература както следва:

- дигиталният продукт намалява разходите на хартията, което е важно за опазване на околната среда и екологичното равновесие;
- може своевременно да се редактира, да се допълни информация за 5. и 7. клас;
- могат да се ползват по време на ОРЕС;
- съвместими са със смартфони, планшети, лаптопи и пр., което дава възможност да се ползват от всички, по всяко време и навсякъде, дори без наличието на Интернет, ако предварително са свалени и записани като файл.

За показатели на изследването са използвани оценки от:

- тестове по литература с учебно съдържание за 6. клас (само произведенията на българските автори);
- посочени отговори на тестови въпроси върху учебното съдържание за 6. клас на НВО от предходни години;
- дискусия върху посочените отговори на НВО по БЕЛ, проведено на 14.06.2022г.

Проведените тестове са съобразени със социокултурните, литературните и комуникативните компетентности, заложили в учебната програма по литература за 6. клас.

Селектирани са само въпроси от изпитни варианти, които включват изучените в 6. клас произведения на български автори.

На 01.06.2022г. е проведен пробен изпит по формата на НВО.

На 09.06.2022г. е проведен интегриран урок в 7. ^в клас на тема: „Дигитални карти по литература за 6. клас“. В този час учениците използват вече създадения мултимедиен продукт. На 10.06.2022г. урокът е проведен и в останалите две паралелки.

На 15.06. е отработен тестът от НВО от предходния ден и са обработени посочените отговори на въпросите за 6. клас.

5. Резултати

Проведени са тестове за актуализиране на придобитите знания, преговор и самооценка. В часовете по БЕЛ/ИУЧ и консултации по предмета са направени общо осем теста като всеки един от тях е по конкретно произведение. Въпросите са 15, като включват избираем и свободен отговор. Последният винаги е кратък отговор – тълкуване на цитат. Времето, предвидено за решаване на теста, е 35 минути. След това учителят разяснява критериите и коментира избираемите отговори. Въпросите със свободен отговор се дискутират от учениците като всеки един поставя точки за своя отговор. При неточности и колебания, учителят дава насоки. Приложени са критерии и скала за оценяване:

За всеки избираем отговор се получава по една точка.

На отговорите с дописване (попълване на липсваща дума – сюжетен въпрос, име на герой и пр.) – две точки.

Последният въпрос носи най – много точки, разпределени по следния начин:

1,5 т. – посочено заглавие, жанр и автор;

2,5 т. – разпознаване на думите, кой герой на кого ги казва и защо; тълкуване;

2 т. – спазване на книжовноезиковите норми.

За поставяне на оценка се използва скала с максимален брой точки 30.

Точки	Оценка
25-30	Отличен 6
20-24	Много добър 5
15-19	Добър 4
10-14	Среден 3
0-9	Слаб 2

В 7.^б и 7.^г клас в процентно отношение най– много са четворките, а в 7.^в – петиците. Слаби оценки има само в 7.^б клас, а най – много са отличните в 7.^в клас.

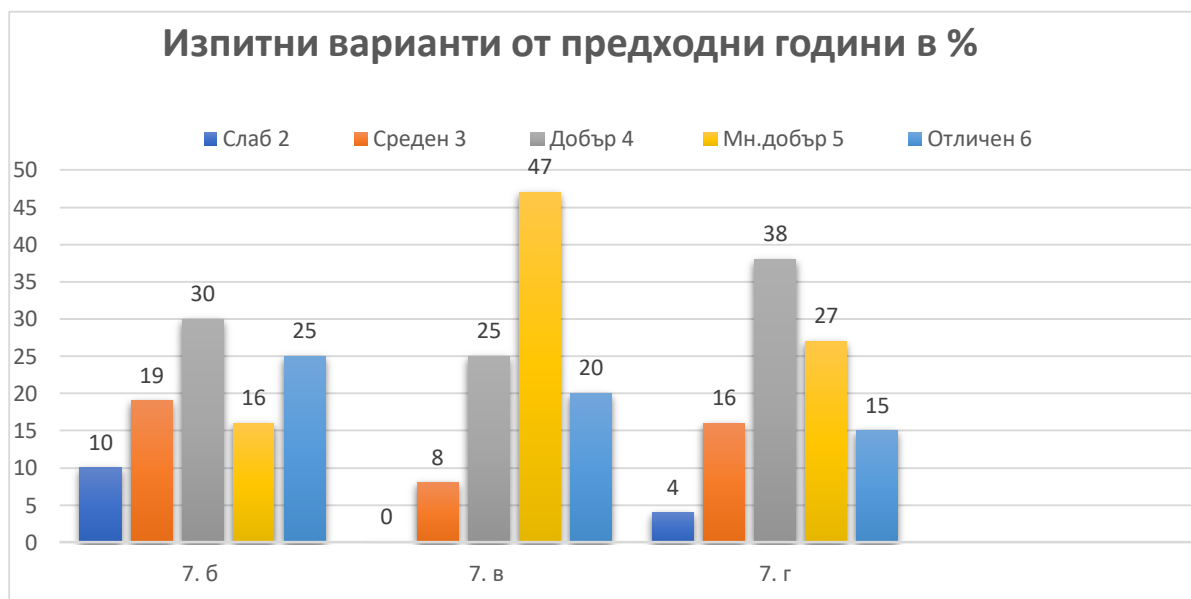

Следващата дейност е свързана с решаването на изпитните варианти на НВО по БЕЛ от последните три години. На въпросите по литература от 6. клас учениците постигат следните резултати:

7.^б клас – най-много са четворките, но броят на петиците се е понижил за сметка на шестиците, които са повече. Увеличен е и броят на учениците със слаби оценки.

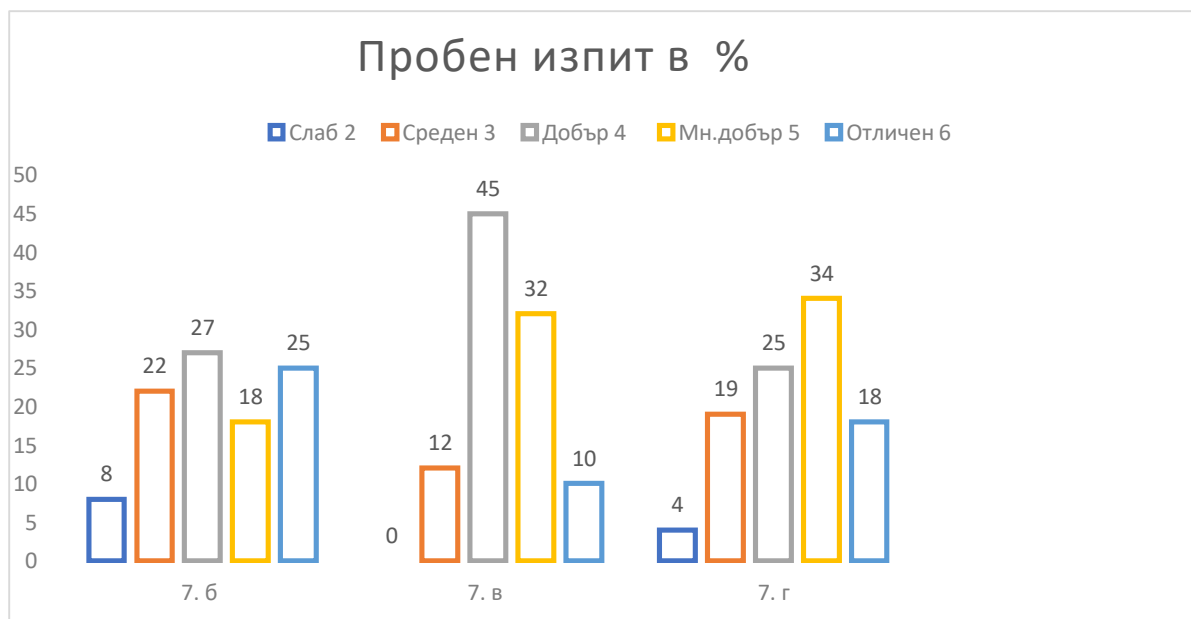
7.^в клас – броят на петиците чувствително е нараснал, както и четворките за сметка на тройките. Няма слаби оценки, но и броят на отличните е намалял.

7.^г клас – появяват се слаби оценки, а останалите относително се запазват като брой.

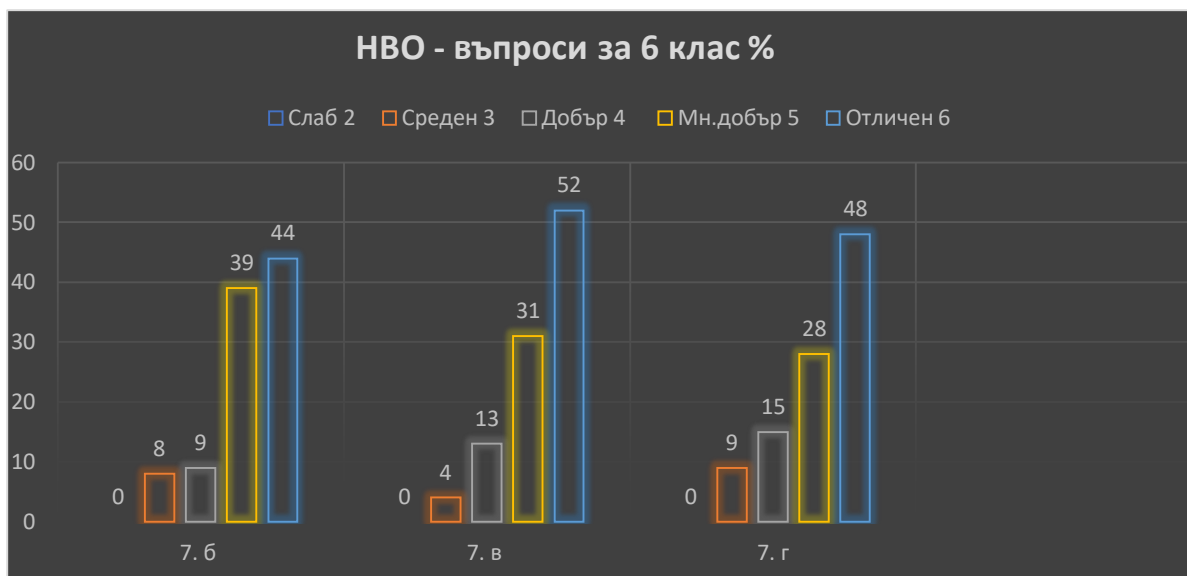
На 01.06.2022г. е проведен пробен изпит по формата на НВО, обработена е информацията за постиженията само на въпросите за 6. клас.

В 7. ^б и 7. ^г клас резултатите са с минимални разлики. В 7. ^в клас броят на четворките са изместили преобладаващия брой на петиците. Отличните оценки също са намалели. Тенденцията да няма слаби резултати продължава.

От 09.юни в часовете и за домашна работа започват да се използват дигиталните карти по литература. Това води до следните резултати на НВО на въпросите за литература – 6. клас. В нито един от класовете няма слаба оценка. Броят на шестиците е около 50% във всеки клас, петиците са около 40%, а тройките- около 10% средно.

6. Изводи:

Класическите тестови варианти не са достатъчно мотивиращи за учениците да актуализират стари знания и да ги приложат. Когато учебното съдържание се преговаря под формата на игра със състезателен елемент и е поднесена като мултимедиен продукт, резултатите осезаемо се повишават.

Заклучение:

Новото поколение ученици имат уменията и интересите да създават дигитални продукти, които да използват в обучението си. Това отговаря на техните потребности и се постигат по-високи резултати при изпитвания.

Библиография:

Грийлейн (2020) Какво е официалното име на всяко поколение? *Блог за хуманитарни науки, ресурси и езици Greelane*, 12.02.2020 [онлайн] <http://greelane.com/bg/хуманитарни-науки/география/names-of-generations-1435472/> [посетен на 14.05.2022].

Георгиева, Е. (2020).Технологиите вкарват учениците в информационен балон. *Economic.bg*, 2020, 11.07.2020 [онлайн] <https://www.economic.bg/bg/a/view/tehnologiite-vkarvat-uchenitsite-v-informatsionni-baloni-119059> [посетен на 14.05.2022].

МОН (2016) Учебна програма по български език и литература, компонент литература, VI клас (общообразователна подготовка) *Сайт на Министерство на образованието и науката*[онлайн] Достъпно на: <https://web.mon.bg/bg/1998> [посетен на 20.02.2022].